

Uw brief van

Uw kenmerk

Ons kenmerk

Bijlage[n]

Zaaknummer: 1381957

1

Behandeld door

Doorkiesnummer

Vries

J. de Kleine

0592-266729

29 november 2022

Aan: Gemeenteraad Tynaarlo
Postbus 5
9480 AA VRIES

gemeente Tynaarlo

Onderwerp: Cultuurhistorische waardestelling en transformatiekader Eelde-Paterswolde

Geachte raadsleden,

Op 9 november 2021 heeft uw raad de motie omtrent een cultuurhistorisch onderzoek voor het centrum van Eelde aangenomen. Uw raad heeft daarin ons college gevraagd om ter voorbereiding op nieuwe ruimtelijke kaders voor het centrum van Eelde een waardestellend onderzoek naar de cultuurhistorische waarden uit te voeren en de resultaten daarvan met uw raad te delen. Met deze brief bieden wij u het rapport 'Eelde-Paterswolde, cultuurhistorische waardestelling en transformatiekader' aan. Op 21 december 2022 zal het rapport aan u worden toegelicht tijdens een raadsinformatieavond. In deze brief leest u de belangrijkste bevindingen uit het adviesrapport, leggen we een relatie met het bestaande beleid en geven wij een doorkijk op het vervolgproces.

Bestaand beleid

In de Structuurvisie Cultuurhistorie 2014-2024 is gemeentebreed generiek het beleid vastgelegd ten aanzien van cultuurhistorie. Met voorliggend onderzoek volgt de gemeente haar, in die structuurvisie verwoorde, ambitie om de ruimtelijke identiteit ook specifiek voor Eelde-Paterswolde te waarborgen. Tevens wordt hiermee, naast de eigen gestelde ambities, voldaan aan de ambitie van het Rijk voor het cultureel erfgoed ('constructief behouden en inzetten van erfgoed, als drager voor ruimtelijke opgaven') en de provinciale ambitie ('vasthouden en zorgvuldig doorzetten van de ruimtelijke opzet van een waardevol esdorp). Het onderzoek laat zien welke cultuurhistorische onderwerpen en waarden van het dorp ter plaatse aanwezig zijn en welke aanknopingspunten deze kunnen bieden voor een verdere duurzame ontwikkeling.

Proces

In onze brief van 20 december 2021 hebben we u laten weten hoe wij met de motie om wilden gaan. Wij hebben tijdelijk een beleidsadviseur Cultuurhistorie aangetrokken die, onder interne afstemming, het waardestellend onderzoek door Bureau Steenhuis Meurs uit Paterswolde heeft laten uitvoeren en begeleiden.

Voor dit cultuurhistorisch onderzoek van Eelde hebben wij, zoals ook door u in uw motie gevraagd, de subsidiemogelijkheden verkend. Dit heeft geleid tot een subsidieaanvraag bij de provincie Drenthe. De provincie heeft op 28 juli 2022 ons hiervoor een subsidie ter hoogte van € 15.000,- toegekend op grond van de Subsidieregeling Cultuurhistorie Drenthe.

De opdracht voor het onderzoek is begin april 2022 verstrekt. De rapportage is in oktober door het bureau opgeleverd en is opgedeeld in drie delen. Het eerste deel beschrijft in chronologische volgorde de

Postadres

Postbus 5, 9480 AA Vries

Bezoekadres

Kornoeljeplein 1, Vries

Website

www.tynaarlo.nl

Bankrelaties

IBAN: NL02BNGH0285079050

IBAN: NL05BNGH0285079093 (belastingen en leges)

Telefoonnummer

[0592] 26 66 62

Faxnummer

[085] 20 84 923

E-mail

info@tynaarlo.nl

BIC: BNGHNL2G

geschiedenis van Eelde-Paterswolde. Het tweede deel bevat de ontwikkeling en waardering van het centrum van Eelde en deel drie behandelt enkele benoemde transformatielocaties in Eelde-Paterswolde. De resultaten geven inzicht in de aanwezige cultuurhistorische waarden.

Wanneer sprake is van een bestemmingsplanaanpassing dan is een cultuurhistorische paragraaf (wettelijk) verplicht. De gemeente toetst de inhoud daarvan aan het vastgestelde beleid. De gemeente/het college heeft de mogelijkheid om op basis van het beleid, opgenomen in de eerdergenoemde structuurvisie cultuurhistorie, aanvullend onderzoek te vragen. Voorliggend cultuurhistorisch onderzoek is dan ook door initiatiefnemers van ruimtelijke plannen goed in te zetten als onderlegger en inspiratiebron voor ontwikkelingen. Voorliggend onderzoek dient daarmee als één van de bouwstenen voor een integrale planuitwerking.

Inventarisatie (deel 1)

Het eerste deel behandelt de dorpsbiografie 'Drents dorp-grensdorp'. Hierin worden globaal de onderwerpen uiteengezet die van invloed zijn geweest op de wijze waarop het dorp zich in ruimtelijk historische zin heeft ontwikkeld. In dit verhaal van het dorp komen thema's/verhaallijnen, stedenbouwkundige veranderingen en ruimtelijke relaties, invloedrijke personen en bijzondere gebieden, landschappen en gebouwen(ensembles) aan de orde. Cultuurhistorie gaat namelijk niet alleen over beschermd gebouwd erfgoed maar ook over mensen, verhalen en tradities (immaterieel erfgoed), archeologie en historische geografie. In de loop van de tijd vinden deze hun ruimtelijke neerslag wat leidt tot veranderingen en ontwikkelingen in het dorp. Door dit brede veld heeft cultuurhistorie raakvlakken met andere beleidsterreinen en komt in de dorpsbiografie overlap voor met andere beleidsterreinen zoals stedenbouw, architectuur, volkshuisvesting, infrastructuur, waterlopen, landschap en groen.

Mede doordat een harde begrenzing van cultuurhistorie lastig is, zijn door het bureau soms ook beschrijvingen en beoordelingen meegenomen uit de andere, hiervoor aangegeven, beleidsterreinen.

Waardering Eelde centrum (deel 2)

In deel twee wordt dieper ingegaan op de historische ontwikkeling van het centrum van Eelde en de cultuurhistorische waarden. De zogenoemde ontwikkelgeschiedenis en de deels uitgevoerde ruimtelijke beleidskeuzes in de afgelopen decennia geven inzicht in de ruimtelijke consequenties ten aanzien van het centrumgebied. Uit de historische analyse blijkt dat het centrum, het zwaartepunt van het dorp, zich verplaatst heeft van zuidelijk van de kerk naar de Hoofdweg. Sinds de jaren '90 is een nieuwe verplaatsing van dit zwaartepunt richting de Kerkhoflaan op gang gekomen. Het onderzoeksbureau concludeert vanuit cultuurhistorisch perspectief dat sprake is van een 'onvoltooide 2e omklap'. In het rapport wordt geadviseerd om bij ruimtelijke ontwikkelingen in het centrum in te zetten op de maat en schaal van de bestaande nog gave elementen uit de omgeving van de Hoofdweg. Verder wordt gesproken over de dringende behoefte om bij ontwikkelingen aandacht te hebben voor vergroening en de betekenis van de stegen. Het rapport omvat eveneens het voorstel c.q. de wens om een grotere verbinding te leggen tussen de Hoofdweg richting de Kerkhoflaan.

Het cultuurhistorische advies om het primaat te leggen bij de maat en schaal van bestaande nog gave elementen vraagt feitelijk om een heroverweging van het gemeentelijke beleid van de laatste decennia, om in te zetten op schaalvergroting, zoals onder andere ook opgenomen in het beeldkwaliteitsplan van 2012.

In de cultuurhistorische waardering heeft het onderzoeksbureau ook gekeken naar de landschappelijke, stedenbouwkundige en architectonische waarden. Bebouwing- en gebruikssferen, groen, routes en verbindingen en bijzondere panden leverden hiervoor de input. Uit de waardering is een cultuurhistorisch transformatiekader voortgekomen dat randvoorwaarden en uitgangspunten bevat en aangeeft op welke wijze bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening kan worden gehouden met deze waarden. Bij het lezen moet bedacht worden dat cultuurhistorie één van de beleidsterreinen vormt bij toetsing en beoordeling van ruimtelijke plannen. Uiteindelijk vindt een integrale afweging plaats waarin ook andere belangen/beleidsterreinen worden betrokken.

Locatiebijsluiters (deel 3)

Het derde deel van het rapport, locatiebijsluiters genoemd, behandelt een selectie van al benoemde transformatielocaties in Eelde-Paterswolde waar ontwikkelingsvraagstukken spelen of waar de (on)mogelijkheden tot ontwikkeling nog worden onderzocht.

In de locatiebijsluiters worden vanuit de cultuurhistorie per locatie een aantal aandachtspunten of randvoorwaarden voor toekomstige ontwikkeling gegeven, waarbij behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit voorop staat. Dit deel is bedoeld als inspiratiebron en leidraad voor een passende, duurzame en kwalitatieve ontwikkeling van de locaties.

Voor een viertal locaties, Zuideinde, Esweg/Eskampenweg, Drift en Westrand Eelde, adviseert het onderzoeksbureau vanuit de cultuurhistorie beperkte of geen nieuwe bebouwing vanwege de aanwezige cultuurhistorische landschappelijke waarden. Hierbij merken wij op dat die waarden al bij de totstandkoming van het Structuurplan 2006 zijn onderkend, maar dat vanwege de beperkte mogelijkheden voor woningbouw in Eelde-Paterswolde, gekozen is om naast locaties binnen de bebouwde kom (inbreiding en herstructurering) twee uitbreidingslocaties aan te wijzen: een gebied aan de Esweg (noord/nu bebouwd) en één aan Drift.

Met voorliggend onderzoek heeft een verdiepingsslag plaatsgevonden. Op basis van bestaand beleid kan met nader onderzoek naar cultuurhistorische waarden een hernieuwde afweging worden gemaakt en kunnen waarden aanleiding geven tot extra spelregels, richtlijnen of uitgangspunten voor een locatie.

Samenvatting en vervolg

Samenvattend vormt dit cultuurhistorisch onderzoek belangrijke input voor een integraal beleidskader voor ruimtelijke ontwikkelingen voor het centrum van Eelde. Hiermee creëren wij een nieuw startpunt ten aanzien van de centrumontwikkeling in Eelde. Na de presentatie aan uw raad komen wij met nadere informatie over welke kaders uit het onderzoek relevant worden geacht voor de vorming van een nieuw ruimtelijk kader voor het centrum van Eelde. Hierover gaan wij te zijner tijd graag met u in gesprek. Om tot een integraal ruimtelijk kader te komen is daarnaast ook input van andere beleidsterreinen noodzakelijk. Als volgende stappen om te komen tot ruimtelijke ontwikkelingen in het centrum van Eelde denken wij daarom aan het in beeld brengen van de behoefte en mogelijkheden voor toevoeging van maatschappelijke functies en het voeren van gesprekken met de eigenaren in het centrum. Ook is voor onderbouwing van plannen onder andere nader onderzoek nodig naar verkeer (incl. parkeren) en distributie planologische (detailhandels)mogelijkheden. Zoals eerder aangegeven zullen wij een voorstel voor een procesplanning voor het vervolg aan uw raad ter bespreking voorleggen.

De beoordeling en advisering omtrent de overige gebieden/locaties betrekken wij als input bij de verdere planuitwerking en beoordeling van initiatieven of projecten voor de genoemde locaties.

In de motie draagt u ons op om zeer terughoudend te zijn met de ontwikkelingen in het centrum in Eelde. Zo lang er nog geen nieuw integraal beleidskader is blijven wij terughoudend om gaan met ontwikkelingen in het centrum. Dit overeenkomstig zoals genoemd in onze brief van 20 december 2021.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders

P. Koekoek
gemeentesecretaris

drs. M.J.F.J. Thijsen
Burgemeester

Deze brief is digitaal geparafeerd en daarom niet ondertekend.